

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

SVANEMÆRKNING AF DANSKE DAGLIGVAREBUTIKKER

HVORFOR ER MILJØMÆRKNING AF DAGLIGVAREBUTIKKER VIGTIGT

”Det giver god mening at lade sin dagligvarebutik miljømærke. Med Svanen er der ikke tale om grøn vask, men om en troværdig guide til de forbrugere, der ønsker at handle et sted, hvor man tager ansvar for miljøet.

For forbrugerne betyder den svanemærkede butik, at her er en butik, hvor man overholder skrappe miljø- og energikrav, og hvor man som kunde vil støde på mange svane-, blomst- og økologimærkede varer, når man går rundt mellem hylderne. Det er positivt. Mærkerne er forbrugernes genvej til et ansvarligt forbrug, som gavner både os selv og miljøet.

For butikken er Svanen en hjælp til at holde styr på energiforbruget, køle- og fryseanlæg, affaldssor-

tering og transport. Det er ikke blot et mærke, som tiltrækker den miljøbevidste forbruger, men også et sæt af kriterier, som kan være med til at reducere unødvendige omkostninger.

Med de mange forbrugere, der hver dag passerer igennem, er butikkerne helt centrale i forhold til at sætte gang i den grønne omstilling af forbruget. I Sverige har de allerede i dag 400 svanemærkede butikker. I Danmark har vi endnu kun to svanemærkede butikker, men med denne nye guide til miljømærkning af dagligvarebutikker er det mit håb, at flere butikker kommer med.

Guiden giver et indblik i udfordringerne, men også i de muligheder en butik har, hvis den bliver miljømærket.

Fra min side er opfordringen simpel: Læs guiden, brug erfaringerne og kom i gang med at give din butik en stærk miljøprofil. Der er masser af muligheder for at blive inspireret – også selv om man ikke går hele vejen og vælger at blive miljømærket.”

Ida Auken
Miljøminister

FORDELE VED SVANEMÆRKNING AF DAGLIGVAREBUTIKKER

En svanemærket butik udtrykker til forbrugerne, at her tages der ansvar for miljøet. Svanemærket er kendt, og forbrugerne har stor tillid til, at mærket kan hjælpe dem til at træffe de rigtige valg, når de køber ind.

Svanemærket er bevis for, at både butikken og varerne er miljømæssigt i orden. Når kunderne ser Svanemærket i butikkens vinduer, på hjemmesider eller i tilbudsaviser, ved de, at butikken har en stærk miljøprofil med fokus på et godt økologisk

og svanemærket sortiment, lavt energiforbrug og minimering af affald.

Svanemærket er det officielle nordiske miljømærke.

SEKS GODE GRUNDE TIL AT FÅ SVANEMÆRKET DAGLIGVAREBUTIKKER

1. Forbrugerne efterspørger i stigende grad indkøbsmuligheder, hvor de er sikret en ordentlig kvalitet og gode miljøforhold. Svanemærket sikrer et stort udbud af miljømærkede og økologiske varer i butikken.
De danske dagligvarebutikker har i stor stil taget de økologiske varer til sig. Salget af økologiske fødevarer er på bare fire år fordoblet. Også salget af de miljømærkede produkter stiger og stiger.
2. Butikken får lov til at anvende varemærket "Svanen" i sin markedsføring. Svanemærket har en høj genkendelighed og troværdighed.
En undersøgelse fra 2010 viser, at 9 ud af 10 danske forbrugere over 18 år kender Svanemærket. Svanemærket er det klart mest velkendte miljømærke, og mere end 8 ud af 10 nordiske borgere forbinder Svanemærket med et valg, der er godt for miljøet.
3. Svanemærket er enkelt at kommunikere.
Det høje kendskab til Svanemærket hos de danske forbrugere betyder at en svanemærket butik sender et velkendt signal til kunderne. Svanemærket vil ligeledes give butikken klare svar på hånden, hvis kunderne spørger til miljøhensyn.
4. En svanemærket butik kan mindske driftsomkostninger, for eksempel ved at nedsætte energiforbruget og mindske mængden af affald.
Både energipriser og affaldsomkostninger forventes at stige yderligere i de kommende år. En butik, som arbejder med svanemærkning, får fokus på energiforbrug og affald og inspiration til at minimere disse omkostninger.
5. Grøn drift forbereder butikken på fremtidige miljøkrav.
Miljøkravene fra politikere og forbrugere udvikler sig løbende. Med svanemærkning er butikken klar til at indrette sig på nye krav i forhold til butikkens drift.
6. Miljøspørgsmål er komplekse og tidskrævende.
Svanemærkning gør dette arbejde effektivt og overskueligt.
Med svanemærkning følger hjælp og vejledning til, hvordan miljøforholdene skal behandles. Der er konkrete værktøjer, guides og løsningsforslag at hente på hjemmesiden www.svanemaerket-butik.dk

SVANEMÆRKEKRITERIERNE FOR DAGLIGVAREBUTIKKER

For at butikken kan få et Svanemærke, skal den opfylde en række miljøkrav. Svanemærkekriterierne er opbygget sådan, at kun ca. en tredjedel af alle dagligvarebutikker kan overholde dem.

Tre trin til Svanemærkning:

- a. Butikken ansøger om Svanemærkning ved at udfylde det elektroniske ansøgningsskema på www.svanemaerketbutik.dk.
- b. Miljømærkning Danmark vurderer ansøgningen på baggrund af den udfyldte butiksguide og dokumentationen samt et kontrolbesøg.
- c. Hvis kriterierne overholdes, og de nødvendige point opnås, udstedes licens til Svanen for dagligvarebutikken.

Ansøgningsprocessen må forventes at tage 1-2 uger, Sagsbehandlingen herefter, hos Miljømærkning Danmark, går hurtigst hvis dokumentationen er grundig og tilstrækkelig. I så fald tager sagsbehandling og godkendelsesproces ca. 3 måneder. En licens gælder indtil 31. marts 2015. Det koster ca. 15.000 kr. at få behandlet en ansøgning om licens til Svanen hos Miljømærkning Danmark. Ansøgningsgebyret dækker – ud over arbejdet med at gennemgå ansøgning og dokumentation – tillige kontrolbesøg inden for EU. Herudover er der et årligt anvendelsesgebyr som, afhængigt af butikens omsætning, udgør mellem 10-30.000 kr.

**Butikker kan starte med
kvikguiden på
www.svanemaerketbutik.dk**

En undersøgelse af ti udvalgte butikker med potentiale til at opnå svanemærkning har vist hvilke kriterier, der typisk giver de største udfordringer. Undersøgelsen omfattede små købmænd (4 butikker), discount (1 butik), supermarkeder (3 butikker) og store varehuse (2 butikker). Det følgende skema viser, hvordan de ti butikker opfyldte de 23 obligatoriske krav (kriterier) til svanemærkning af butikker:

- De kriterier, som de ti undersøgte butikker på forhånd opfyldte, er markeret med grøn.
- De kriterier, som butikkerne ikke overholdt, men som de relativt let kunne komme til at overholde, er gule.
- De kriterier, det kan være forbundet med udfordringer at overholde, er røde.

Læs mere om resultaterne fra undersøgelsen på hjemmesiden www.svanemaerketbutik.dk.

Nr. Indhold i kriterierne

01	Beskrivelse af butikken
02	Beregning af point for forskellige varegrupper (antal point)
03	Tydelig mærkning af miljømærkede og økologiske varer
04	Energieffektivitet samt redegørelse for butikkens energiforbrug og CO ₂
05	Belysning
06	Overdækning af køle- og frysediske
07	Usorteret affald (usorteret affald der går til forbrænding eller deponi)
08	Sortering af butiksaffald (butikkens kildesortering)
09	Sortering af kundeaffald (kildesortering for kunder)
010	Transport
011	Miljømærkede produkter
012	Plastfilm og engangshandsker af plast
013	Rengøringsmiddel
014	Miljøpolitik
015	Miljømål og handlingsplan
016	Organisation og ansvar
017	Myndighedskrav
018	Opfølgning
019	Vedligeholdelse
020	Information til personalet om butikkens miljøstatus.
021	Kommunikation til kunder
022	Salgsorientering
023	Markedsføring

Ud over at leve op til de 23 obligatoriske krav skal en butik opnå mindst 29 ud af 55,5 mulige point inden for en række pointkriterier (P-kriterier) for at

få licens til Svanemærket. I nedenstående tabel ses hvor mange point, der kan tildeles inden for pointkriterierne:

Obligatoriske krav		Pointkriterier	Indhold i kriterierne
Oplysninger om butikken	1 krav	0 mulige point	Omsætning, areal, butikstype, antal ansatte mv.
Sortiment	2 krav	13,5 mulige point	Bredt sortiment af miljømærkede produkter, skiltning og rutiner for dette, problematiske varegrupper der ikke sælges (fx PVC)
Energi	6 krav	18,5 mulige point	Lavt energiforbrug, overdækning af kølemøbler, regelmæssig service af køl og ventilation, system til overvågning af energiforbrug
Affald	3 krav	9,5 mulige point	Lille affaldsmængde, kildesortering i butikken, kildesortering for kunderne
Transport	1 krav	5 mulige point	Miljøpolitik for egne og transportørers biler
Forbrugsartikler	3 krav	7 mulige point	Anvendelse af miljømærkede produkter i butikken og rutiner for rengøring
Markedsføring	2 krav	2 mulige point	Regler for markedsføring, reklametryksager og kundeinformation
Miljøledelse	5 krav	0 mulige point	Miljøpolitik, handlingsplaner og mål, opfølgingsrutiner og myndighedskrav
Total	23 krav	Min. 29 point af 55,5 mulige	

Du behøver ikke tro på sager bare giv efter smag

Vi sår... - du høster
Få smag gr' af 20% af den økologiske omsætning til økologisk landbrug

Økologi er smag og husk du bliver

Vi sår... - du høster
Få smag gr' af 20% af den økologiske omsætning til økologisk landbrug

Økologisk Landsforening
BRUG DIN HANDLEKRAFT

10%
25%
14%

ØKOLOGISK
198
ØKOLOGISK
ØKOLOGISK

KIRK

Økologisk Landsforening
BRUG DIN HANDLEKRAFT

KERNEKRITERIER

De væsentligste udfordringer der har vist sig for butikker, der vil svanemærkes, er knyttet til tre kriterieområder:

1. Minimering af usorteret affald
2. Sortiment
3. Energieffektivitet

I det følgende ses nærmere på disse tre områder. Hjælp til hvordan de resterende kriterier kan overholdes findes på hjemmesiden: www.svanemaerketbutik.dk

AFFALD

For mange butikker vil mængden af usorteret affald kunne udgøre en barriere for at få Svanemærket. Et naturligt første skridt i arbejdet med at svanemærke butikken vil derfor være at undersøge, om butikken umiddelbart kan overholde kriterium O7 om mængderne af restaffald til forbrænding.

Problemer og løsninger: Affald fra dagligvarebutikker består primært af frugt og grønt, mejeriprodukter og brød.

En reduktion af spildet er både den miljømæssigt bedste og økonomisk mest fordelagtige måde at reducere mængderne af affald. Alle butikker forsøger naturligvis at begrænse spildet, men en særlig fokusering på dette kan hjælpe butikkerne til at overholde kravene – og spare penge. Det kan f.eks.

ske ved rabat på datovarer, sammenligning af affaldsmængderne med andre butikker og et generelt øget fokus på affaldet.

En anden måde at begrænse mængden af affald er at samarbejde med velgørende organisationer som eksempelvis Fødevarebanken, institutioner eller sportsklubber, der kan aftage nogle af de varer, som ikke kan sælges, men som ikke fejler noget. Disse initiativer er dog forbundet med en del logistik og sortering for butikkerne, så en god aftale

med aftageren af produkterne er afgørende for, at denne løsning er fordelagtig.

Når affaldsmængderne er reduceret så meget som muligt, er affaldssortering det næste værktøj til at overholde svanemærkekravene for affald.

- Særskilt frasortering af det organiske affald (brød og grønt), som kan afsættes til lokale hobbylandbrug eller lokale biogasanlæg.
- Pap er en af de helt store fraktioner (udgør omkring 30 % af butikkers samlede affald), og

mange butikker sorterer allerede dette fra – det er også økonomisk fornuftigt.

- Også andre fraktioner kan sorteres fra og afleveres til genanvendelse, det kan give op til ekstra point i henhold til kriterium P12.

Der kan ses flere tips til begrænsning af affaldet på www.svanemaerketbutik.dk

SORTIMENT

Sortimentskriterierne indeholder et obligatorisk krav (O2) om butikkens minimumssortiment samt pointkriterier (P1-P6), hvor butikken kan hente 13,5 af de nødvendige 29 point hjem. Generelt skal en butik score pænt på sortimentskravene, hvis en svanemærkning skal være overkommelig. Det er altså ikke umiddelbart nok blot at overholde minimumskriteriet for sortimentet.

Butikken må kun tælle det faste sortiment med og skal altså dokumentere det antal 'mærkede' varer, der altid vil være at finde i butikken.

Problemer og løsninger: Det kan være tidskrævende at opgøre og dokumentere butikkens sortiment, særligt da butikkens opdeling af produkter i praksis kan variere meget fra den produktkategorisering, som fremgår af kriterierne og Svaneguiden. Det anbefales derfor at tjekke, om butikken kan overholde det obligatoriske krav for affald, inden der foretages en kortlægning af sortimentet.

Som en kviktest før det omfattende arbejde med sor-

timentslister påbegyndes, kan butiksbestyreren lave et hurtigt skøn over de 23 produktkategorier, som sortimentskriteriet omfatter. Fintælling og dokumentation er dog nødvendig til selve ansøgningen.

For de små butikker og (til dels) discountbutikkerne kan det være svært at have et tilstrækkeligt bredt økologisk sortiment af ferske varer (frugt og grønt, kød og pålæg) uden for sæson. En måde at opnå flere point vil være at fokusere på langtidsholdbare økologiske produkter som konserves, mel, gryn og slik, og der kan ligeledes hentes point på et bredere sortiment af de miljømærkede produkter.

Er det obligatoriske krav O2 opfyldt, kan der hentes yderligere ekstra point ved, at butikken undlader at sælge produkter med mere end 0,5 % aktivt klor, pesticider til ukrudtsbekæmpelse, varer indeholdende PVC og rødlistede fisk (P3-P6) – det kan give i alt 3,5 ekstra point.

Butikkerne kan mere langsigtet arbejde med at 'opdrage' deres kunder til at efterspørge flere økologiske og miljømærkede produkter. Få tips til dette arbejde – se www.svanemaerketbutik.dk

ENERGIFORBRUG

Energikriterierne er bygget op omkring en energiberegning, hvor data om butikkens elforbrug og varmeforbrug sammen med oplysninger om butikkens kølemøbler omregnes til en samlet energivurdering. Kravene til energiforbruget strammes for hvert år, således at butikker, der til at starte med ikke kan klare det hårdeste energikrav, har mulighed for at implementere energireducerende tiltag i butikken, indtil målet er nået.

Også her er der point at hente, hvis butikken gør det bedre end det obligatoriske krav. Der er mulig-

hed for at opnå helt op til 13 point af de 29 nødvendige.

Butikkens kølemøbler er helt afgørende for, om energikravene kan overholdes, da de (og særligt ældre anlæg) kan stå for op mod 70 % af butikkens samlede energiforbrug. Udslagsgivende for kølemøblernes elforbrug er, om de er overdækket med låger, som kan reducere energiforbruget med 50 %.

Andre væsentlige faktorer for butikkens samlede energiforbrug er butikkens ventilationssystem, om butikken anvender LED-belysning (specielt spotbe-

lysning) og butikkens kasseapparater. Regelmæssig service af butikkens ventilationsanlæg er med til at nedbringe energiforbruget.

Butikkens kølemøbler er helt afgørende for, om energikravene kan overholdes

Problemer og løsninger: At dokumentere butikens energiforbrug kan være en omstændig proces. Som en kviktest kan nedenstående spørgsmål anvendes. Kan butikken svare ja til flere af de følgende spørgsmål, er energiforbruget relativt lavt - der er dog ingen garanti for, at kriterierne overholdes, det kan kun den egentlige kortlægning vise.

- Er størstedelen af kølemøblerne udstyret med permanente låger, som kunderne skal åbne?
- Udnyttes overskudsvarmen fra kølemøblerne til opvarmning i butikken?

- Er det centrale køleanlæg et CO₂-anlæg?
- Udføres der regelmæssigt service på ventilationssystemet, og er ventilationen forsynet med sparemotor?
- Benyttes der sparepærer eller LED-belysning i butikken?

Til dokumentation af energiforbruget tages forbrugsdata og oplysninger om kølemøbler og kølemidler ind i energiberegneren på www.svanemaerketbutik.dk. Her kan også findes flere tips til energibesparelser i butikken.

Oplagte energibesparelser er:

- Låger på kølemøbler
- Anvendelse af CO₂ som kølemiddel
- Udnyttelse af overskudsvarme fra kølemøbler
- Trimmet og vedligeholdt ventilation
- Anvendelse af sparemotor® og spareventilator®
- LED-belysning
- Reduktion af spotbelysning
- Reduktion af udendørsbelysning og af belysning uden for åbningstid.

DE RESTERENDE KRITERIER

Hvis en butik kan overholde affaldskriteriet og opnå mange point på energiforbrug og sortiment, så er den godt på vej mod at kunne få Svanemærket.

På hjemmesiden www.svanemærketbutik.dk finder I hjælp til at overholde de resterende kriterier. Her findes blandt andet inspiration til dokumentation af de enkelte krav, markedsføringsmateriale og tips til affaldsminimering, sortimentsforbedringer og reduktion af energiforbruget.

På hjemmesiden findes også en elektronisk ansøgningsguide til svanemærkningen, som giver et løbende overblik over hvilke kriterier, butikken overholder, hvor der mangler dokumentation, og

hvor der kan hentes yderligere point. Det er også muligt at stille spørgsmål og få hjælp til konkrete problemstillinger. Når guiden er udfyldt, kan den

direkte bruges som Svanemærke ansøgning til Miljømærkning Danmark.

OM PROJEKTET

For at få svanemærket flere danske dagligvarebutikker har Miljøstyrelsen i 2010 iværksat et projekt, som har identificeret barrierer og fundet løsninger for butikker, der vil svanemærkes.

Ti butikker har deltaget i projektet - små købmænd, discountbutikker, supermarkeder og store varehuse. Butikkernes muligheder for at overholde de forskellige svanemærkekrav er blevet vurderet, og der er indsamlet information fra leverandører,

affaldstransportører, køle- og ventilationsvirksomheder mv.

Arbejdet i de ti butikker har vist, hvilke svanemærkekrav som er særligt vigtige, og der er fundet gode løsninger på de udfordringer, som svanemærkningen kan medføre. Projektet har desuden trukket på erfaringer fra Danmarks første svanemærkede butik og fra detailhandlen i Sverige og Norge. Læs mere om resultaterne fra de deltagende

butikker på hjemmesiden www.svanemaerket-butik.dk.

Projektet er gennemført af PlanMiljø ApS i samarbejde med den danske detailhandel og Miljømærkning Danmark.

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strandgade 29
1401 København K
Tlf. 72 54 40 00
www.mst.dk

PlanMiljø

Miljømærkning
www.ecolabel.dk

